

BLOGI

Onko heikko pankkisektori euroalueen talouskasvun esteenä?

2.10.2014 • BLOGI • KIMMO VIROLAINEN

Pankeilla on erityinen rooli talouden toiminnassa. Ne ohjaavat säästöjä talouskasvua synnyttäviin investointeihin ja varmistavat talouden rattaiden pyörimisen mm. maksuliikkeestä huolehtimalla. Ongelmat pankkien toiminnassa heijastuvat välittömästi koko talouden ongelmiksi.

Talouskasvun näkökulmasta on erityisen tärkeää, että pankkien rooli säästöjen kanavoijana tuottaviin investointikohteisiin toimii hyvin. Tämä korostuu pankkikeskeisillä rahoitusmarkkinoilla kuten euroalueella ja Japanissa.

Japanin 1990-luvun alun talousongelmien ja pankkikriisin hoidon yhtymäkohdat euroalueen nykyisten ongelmien kanssa ovat monelta osin silmiinpistäviä. Euroalueen talouskasvua elvyttäviä toimia arvioitaessa on siksi syytä huomioida Japanin kokemukset.

Japanin kiinteistö- ja osakekuplan puhkeaminen sekä talouden syöksykierre 1990-luvun alussa aiheuttivat massiivisia tappioita pankeille. Runsaiden luottotappioiden rasittama pankkien heikko – osin lähes olematon – vaka-varaisuus rajoitti niiden luotonantokykyä, minkä seurauksena uusiin investointeihin ei löytynyt rahoitusta.

Lisäksi hyvin matalan koron ympäristössä pankkien oli mahdollista olla pitkämielisiä velallisia kohtaan ja jäädä odottamaan talouskasvun parantavaa voimaa. Pankkien luottotappiokirjausten lykkääminen kuitenkin syvensi rahoituksenvälityksen ongelmaa – vähäinen luotonanto ohjautui väärin kohteisiin. Hyvää rahaa heitettiin huonon perään ja elinkelvottomia velallisia tekohengitettiin kohtuuttoman pitkään.

Kolmas pankkien toimintaedellytyksiä nakertanut tekijä oli sektorin merkittävä ylikapasiteetti ja tästä seurannut pitkä kroonisen heikon kannattavuuden ajanjakso. Ylikapasiteetti oli jäänne aiempien vuosikymmenten vahvasti säännellyistä ja ulkomaiselta kilpailulta suojatuista rahoitusmarkkinoista. Sekä rahoituksen kysyntä- että tarjontapuoli reagoivat hitaasti toimintaympäristön muutokseen. Myöskään viranomaisilla ja poliittisilla päättäjillä ei

ollut halua puuttua toimialan kroonisiin ongelmiin ja olemassa olevia rakenteita tuettiin kriisinhoidon varjolla.

Japanin kehitystä analysoineet lukuisat tutkimukset ovat varsin yksimielisiä siitä, että pankkien ongelmien hidas tunnustaminen ja taseiden tervehdyttämisen lykkääminen olivat merkittävä talouskasvun ongelmien syvenemiseen ja ”kadotettuun vuosikymmeneen” vaikuttanut tekijä.

Yhtymäkohtia euroalueen nykyiseen tilanteeseen siis löytyy. Japanissa ja euroalueella pankeilla on erittäin suuri merkitys rahoituksen välityksessä. Vuodesta 2007 alkanut pitkä kriisijakso kerrytti euroalueen pankeille suuret tappiot ja yleisen luottamuspulan. Monissa Euroopan maissa pankkisektorilla on historiallisen kehityksen seurauksena ylikapasiteettia ja väistämätön rakennemuutos on vielä edessä. Euroalueella pankkien kannattavuus on keskimäärin pysynyt heikkona jo usean vuoden ajan.

Onko euroalue Japanin viitoittamalla tiellä? On totta, että toimenpiteet pankkisektorin suhteen ovat olleet hitaampia kuin Yhdysvalloissa. Vaikeimmat kriisipankit on pakon edessä hoidettu mutta laajemmat toimenpiteet pankkisektorin taseiden tervehdyttämiseksi ja luottamuksen palauttamiseksi ovat viipyneet.

Euroalueen pankkiunionihanke ja sitä edeltävät valmistelut ovat nyt vastaus näihin ongelmiin. Ennen yhteisen valvonnan käynnistymistä Euroopan keskuspankin johdolla laadittava euroalueen suurimpien pankkien kattava arviointi tähtää luottamuksen palauttamiseen pankkisektoria kohtaan.

Harjoituksella lisätään pankkien taseiden läpinäkyvyyttä ja varmistetaan yhtenäisin kriteerein, että merkittävimpien pankkien vakavaraisuus on riittävä kestääkseen myös odotettua selvästi heikomman talouskehityksen. Yhdenmukainen ja konservatiivinen lähestymistapa pankkien luottotappiokirjauksiin vähentää valvojien pitkämielisyydestä aiheutuvia ongelmia.

Yhteisen valvonnan lisäksi pankkiunionin toinen keskeinen elementti, yhteinen kriisinsuoritusmekanismi, antaa viranomaisille valmiudet ja yhtenäiset työkalut ongelmapankkien käsittelemiseksi ja pankkisektorin rakenteellisten heikkouksien korjaamiseksi.

On kuitenkin muistettava, että pankkien hyvä kunto on välttämätön mutta ei yksinään riittävä edellytys talouskasvun elvyttämiselle. Vaikka rahoituksen välitys tehostuisi, talouskasvun ongelmat jatkuvat, jos epävarmuus taloudessa jatkuu. Japanissa talouskasvu ja luotonanto eivät kääntyneet kasvuun,

vaikka pankkien taseet lopulta siivottiin ja PK-yritysten rahoituksen saatuutta tuettiin lukuisin toimenpitein.

Japanin esimerkki vahvistaa käsitystä, että talouden rakenteelliset muutokset ovat viime kädessä avainasemassa talouskasvun vauhdittamisessa.

KIRJOITTAJA

Kimmo Virolainen toimii rahoitusmarkkina- ja tilastoosaston osastopäällikkönä. Hän on EKPJ:n rahoitusvakauskomitean jäsen..

[Kimmo.Virolainen \(at\) bof.fi](mailto:Kimmo.Virolainen(at)bof.fi)

AVAINSANAT:

- Euroalue
- Pankkiunioni
- Pankkivalvonta
- Vakaus